

**TEXNOLOGIYA DARSLARIDA YANGI PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISHNING AHAMIYATI**

Madaminova Yarkinoy Saparbayevna

UrDPI, "Texnologok talim kafedrası" katta o'qituvchisi

myarkinoy@mail.ru

Annotatsiya. Maqolada umumtalim maktablarida Pedagogik texnologiyalarning o'ri, ahamiyati, ularni qo'llashdagi bazi muammolar bayon qilingan. Pedagogik texnologiyalardan texnologiya darslarida foydalanish usullari, o'quvchilarning darslarda nazariy bilimlarni egallashdagi, amaliy ko'nikmalarni hosil qilishdagi, o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishdagi o'ri, samarasi yoritilgan.

Kalit so'zlar. Texnologiya, ijodiy faoliyat, loyiha, klaster, axborot, kommunikativ, kompetentsiya, bilim va ko'nikma.

Bugungi kunda maktab ta'limida jiddiy o'zgarishlar ro'y bermoqda. Pedagogik texnologiya pedagogik jarayonning deyarli barcha tomonlarini qamrab olgan. O'quvchining shaxsiy qiziqishi ta'lim jarayonida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Ta'limning asosiy strategiyasi bolaning shaxsiyati, uning imkoniyatlari va qobiliyatlari, moyilliklari va ehtiyojlarini ta'lim jarayonining markaziga qo'yadigan shaxsga yo'naltirilgan yondashuvga aylanadi. Bularning barchasini yangi ta'lim texnologiyalari asosida amalga oshirish mumkin. Hozirgi vaqtda bu tushuncha pedagogik leksikonga mustahkam kirib keldi.

Texnologiya - har qanday biznes, mahorat yoki san'atda qo'llaniladigan texnikalar to'plami (tushuntirish lug'ati). Pedagogik texnologiya - ta'lim samaradorligini oshiradigan o'qitish va o'quv faoliyatini tashkil etishning usullari va shakllari majmuidan foydalanishga asoslangan ta'lim jarayonini loyihalash, ulardan foydalanish aniq belgilangan natijaga ega.

Har qanday yangi texnologiyani o'zlashtirish bilan o'qituvchining metodikada yangi pedagogik tafakkuri boshlanadi: metodik tilning ravshanligi, tuzilishi, aniqligi, asosli me'yorning paydo bo'lishi bilan kechsadi.

Turli pedagogik texnologiyalar o'quv faoliyatini tadbiiq qilishga yordam beradi, shuningdek, o'rganish motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Yangi ta'lim ichida o'rganish motivatsiyasi muhim o'rin tutadi. Motivatsiyaning maqsadi bolalarda mavzuga barqaror qiziqishni rivojlantirish, muloqot va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishdir. Shunday qilib, o'qituvchining asosiy vazifasi o'quvchilarning faol kognitiv faoliyatini rag'batlantirish, o'quv jarayonining har bir ishtirokchisining ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun texnika va usullarni tanlashdir.

Pedagogik maqsadga muvofiq quyidagi vazifalar belgilandi:

- ta'limning innovatsion shakllarini o'rganish va xorijiy uslubiy adabiyotlarni o'qish;
- o'quv samaradorligini oshirish vositasi sifatida texnologiya darslarida PTni qo'llash;
- turli zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali texnologiya darslarida ijodiy faoliyat uchun sharoit yaratish;
- texnologiya darslarida o'qitishning innovatsion shakllaridan foydalanish tajribasini umumlashtirish.

Shunday qilib, zamonaviy pedagogik texnologiyalar nafaqat o'qitishning texnik vositalari yoki kompyuterlaridan foydalanish, balki o'quv jarayonini optimallashtirish, ta'lim samaradorligini oshirish tamoyillarini aniqlash va texnikasini ishlab chiqishdir.

O'z navbatida, ta'lim jarayonining samaradorligi axborot-ta'lim muhiti bilan ta'minlanishi kerak. Ta'lim muassasasining asosiy ta'lim dasturini amalga oshirish uchun shart-sharoitlarni ta'minlovchi axborot-ta'lim resurslari va vositalari tizimi zarur bo'ladi.

Zamonaviy ta'lim shakllari yuqori kommunikativ qobiliyatlar va o'quvchilarni o'quv faoliyatiga faol jalb qilish, nutq va tinglash qobiliyatlari bilim va ko'nikmalarini faollashtirish, o'quvchilarning kommunikativ kompetentsiyasini samarali rivojlantirish bilan tavsiflanadi. Bu zamonaviy ijtimoiy sharoitlarga moslashishga yordam beradi, chunki jamiyat ishbilarmon odamlarga muhtoj.

Har qanday innovatsion faoliyatning asosi ijodkorlikdir. Ijodiy faoliyat hissiy va intellektual sohalarini rivojlantirishni o'z ichiga oladi.

Texnologiya darslarini o'tkazishda o'quv jarayonining samaradorligini oshirish uchun men bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi ta'lim texnologiyalaridan foydalanaman:

O'yinlar. O'yinlar o'quvchilarga differensial yondashish, har bir o'quvchini mehnatga jalb etish, uning qiziqishlari, mayllari va texnologik jaayonlarning nazariy tomonlarini ilmiy jihatdan o'rganish darajasini hisobga olish imkonini beradi. O'yin tabiatidagi mashqlar o'quvchilarni yangi taassurotlar bilan boyitadi, ularning nazriy bilim boyligini faollashtiradi, rivojlanish funktsiyasini bajaradi va charchoqni ketkazadi. Ular maqsadi, mazmuni, tashkil etish va amalga oshirish usullariga ko'ra har xil bo'lishi mumkin. Ularning yordami bilan biz biron bir muammoni hal qilishimiz mumkin (bilim va amaliy ko'nikmalarni takomillashtirish va boshqalar) yoki vazifalarning butun majmuasi: mehnat ko'nikmalarini shakllantirish, kuzatish, e'tibor va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish va hk.

Individual o'yinlarni dars davomida istalgan vaqtda o'ynash mumkin, jamoaviy - ularni dars oxirida o'tkazish tavsiya etiladi, chunki ularda raqobat elementi aniqroq ifodalangan, ular harakatchanlikni talab qiladi. Xuddi shu mashq mashg'ulotning turli bosqichlarida qo'llanilishi mumkin.

Rolli o'yinlardan foydalanish o'quv jarayonini faollashtirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Ma'lumki, rolli o'yin uning ishtirokchilari tomonidan odamlarning haqiqiy amaliy faoliyatini shartli ravishda takrorlashni ifodalaydi va haqiqiy muloqot uchun sharoit yaratadi. Rolli o'yin o'rganishning dastlabki bosqichida ham, yuqori bosqichda ham qo'llanilishi mumkin. Unda har doim harakatning shartlarini ko'rsatadigan, bajarilishi kerak bo'lgan harakatlar va hal qilinishi kerak bo'lgan muammoni tavsiflovchi vaziyat taqdim etiladi. Vaziyatda sheriklarning ijtimoiy munosabatlari haqida ma'lumot berish kerak. Rol tavsifi rollar kartasida berilgan. O'quvchilarga xarakterga kirish uchun vaqt berilishi kerak. Men rollarni tayinlayman, lekin ularni o'quvchilar o'zlari tanlashi mumkin. Bu guruhning xususiyatlariga bog'liq va o'quvchilarning shaxsiy xususiyatlari, shuningdek, ularni o'zlashtirish darajasig a b o g ' l i q . Texnologiya darslarida o'yin texnologiyalari kasblar bilan tanishtirishga yo'naltirilgan darslarda juda qo'l keladi.

Loyiha texnologiyasi.

Ushbu texnologiya bolaning faol mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga va uni nafaqat bilimlarni eslab qolish va qayta ishlab chiqarishga, balki uni amalda qo'llashga o'rgatishga qaratilgan. Loyiha ustida ishlayotganda bolalar hamkorlik qilishni o'rganishi va o'rganish hamkorlikda bo'lishi muhimdir. Ularda o'zaro yordam, hamdardlik istagi va qobiliyatini shakllantiradi, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlari va faolligi shakllanadi. Ushbu texnologiyadan foydalanish darsda barcha mumkin bo'lgan ish shakllarini ta'minlashga imkon beradi: individual, guruh, jamoa. Loyiha topshiriqlarini bajarish maktab o'quvchilariga amaliy ko'rish imkonini

beradi. Texnologik jarayonlarni o'rganishning afzalliklari, bu esa ushbu fanni o'rganishga qiziqish va motivatsiyani oshiradi. O'quvchini o'quv jarayoniga faol jalb etish orqali o'rganish o'zlashtirishga olib keladi. Texnologiya darslarida konstruksiyalashtirish darslarida o'quvchilarni ijodiy fikrlashga o'rgatishda bu usuldan foydalanish yuqori samara beradi.

Boshlang'ich maktabda bitta dars yoki uning bir qismiga mo'ljallangan mini-loyihalardan ham, bajarish uchun uzoq vaqt talab qiladigan yirik loyihalardan ham foydalanish mumkin. Loyihalar individual bo'lishi mumkin (masalan, kollaj yoki albom "Men va mening do'stlarim", "Mening oilam", "Mening birinchi kitobim") yoki guruh ("Sevimli uy hayvonlari", "Bizning maktab").

Amaliy ishlarni o'rgatish jarayonini tashkil etishda o'quvchilarimiz salomatligini muhofaza qilishni unutmasligimiz kerak, chunki faqat sog'lom bolalargina olingan bilimlarni, ko'nikma va malakalarni to'g'ri o'zlashtirib, kelajakda hayotda qo'llashga qodir.

So'nggi yillarda olib borilgan pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich maktabda allaqachon o'quvchilarning sog'lig'ining yomonlashishi, faollik darajasining pastligi kabi muammolar paydo bo'ladi.

Turli sinflarda ishlash va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda, texnologiya darslarida amaliy, umumiy ta'lim va rivojlanish maqsadlariga yanada samarali erishish uchun zarur.

Darslarda bolalarning fiziologik va psixologik xususiyatlarini hisobga olishga, stress va charchoqni ketkazadigan ish turlarini taqdim etishga harakat qillgan maqul.

Butun dars bo'shshmasdan, ijobiy his-tuyg'ular muhitida, ohan quvnoq va do'stona bo'lishini ta'minlashga harakat qilinadi o'qish uchun yoqimli, qulay muhit yaratish zarur.

Dam olishning maqsadi - ruhiy stressni bartaraf etish, bolalarga ozgina dam olish berishdir, ijobiy his-tuyg'ularni, yaxshi kayfiyatni uyg'otadi, bu esa talim tarbiyaning samaradorligiga olib keladi

Dam olish turlari jismoniy tarbiya daqiqalari, o'yin tanaffuslari, qo'shiq aytish, yangi va g'ayrioddiy narsalarga qiziqish bo'lishi mumkin. Qiziqarli yoki kulgili hikoya yoki kulgili suratlar tufayli yuzaga kelgan kulgi ham stressdan xalos bo'lishga yordam beradi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)

Bugungi kunda AKT ta'lim jarayonida mustahkam o'rin egalladi. AKT yordamida quyidagi tamoyillar amalga oshiriladi: ko'rinish, foydalanish imkoniyati, o'qitishga tabaqalashtirilgan yondashuv, amaliy yo'nalish, materialni tizimli ravishda taqdim etish. Bu tamoyillar ta'limning asosi hisoblanadi, chunki ular ta'lim jarayoni doirasida har bir o'quvchi shaxsining rivojlanishiga xizmat qiladi. Endi o'rganish hayajonli va qiziqarli bo'ladi, chunki o'quvchiga an'anaviy shaklda emas, balki zamonaviy va jozibali topshiriq beriladi. Multimedia resurslari har bir darsni o'quvchi va o'qituvchi uchun alohida o'tkazishga yordam beradi. Kompyuter o'rganish uchun ijobiy motivatsiya yaratish, kuchlanishni va bolaning o'rganishiga to'sqinlik qiladigan bir qator komplekslarni bartaraf etish uchun ulkan salohiyatga ega va ularni o'qituvchi bilan bevosita muloqotda yo'q qilib bo'lmaydi.

Ekran tovushli o'qitish vositalari bu muammoni muvaffaqiyatli hal qiladi. Xayoliy material voqelikni nusxalaydi, asl nusxa haqida turli darajadagi aniqlik bilan g'oyalarni beradigan model bo'lib xizmat qiladi.

Texnologiya darslarida texnologik jarayonlarni o'rganishda bilimlarni o'zlashtirish va ko'nikmalarni avtomatlashtirish darajasiga olib keladigan ko'nikmalarni rivojlantirish muhimdir. Bunga faqat takroriy takrorlash orqali erishish mumkin. Bunday holda, kompyuter o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda cheksiz sabrli repetitor vazifasini bajarishi mumkin.

Kompyuter o'yinlari: "Keling, xarid qilaylik." O'quvchilar sotib olmoqchi bo'lgan tovarlar ro'yxatiga ega. Ular tegishli do'konni topishlari, kirishlari va tovarlarni sotib olishlari kerak. Bu tovarlar amaliyishlarni bajarishda foydalaniladigan asbob va uskunalar bo'lishi mumkin.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasi

Tanqidiy fikrlash baholovchi, aks ettiruvchi fikrlashni anglatadi. Bu hayotning shaxsiy tajribasiga yangi ma'lumotlarni qo'llash orqali rivojlanadigan ochiq fikrdir.

Ushbu texnologiyada o'qituvchining roli tubdan o'zgaradi. U o'quv jarayonini faollashtiradigan va boshqaradigan sherik bo'ladi. O'quvchilar konfliktsiz fikr almashishni o'rganadilar. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim amalga oshiriladi, bunda har bir o'quvchi nafaqat boshqa hajmdagi tayyor bilimlarni oladi, balki teng sheriklik asosida bilimlarni qurish jarayonida ishtirok etadi.

"Klaster yaratish" texnikasi. Ushbu texnikaning ma'nosi ma'lum bir muammo bo'yicha mavjud bilimlarni tizimlashtirishga urinishdir. Klaster - bu grafik muayyan tushunchaning semantik sohalarini ko'rsatadigan materialni tashkil qilish. Tarjimada klaster so'zi dasta, to'da ma'nosini bildiradi. Klaster o'quvchilarga mavzu yuzasidan erkin va ochiq fikr yuritish imkonini beradi.

Klasterdan darsning turli bosqichlarida foydalanish mumkin. Qiyinchilik bosqichida - aqliy faoliyatni rag'batlantirishda.

Tushunish bosqichida - o'quv materialini tuzish uchun.

Mulohaza bosqichida - o'quvchilar nima haqida xulosa chiqarish uchun.

O'quvchilar klaster tuzgandan so'ng, siz ularni ushbu mavzu bo'yicha takliflar kiritishga taklif qilishingiz mumkin. O'quvchilar mavzu bo'yicha takliflar bildiradilar, ma'lumotlar almashadilar, guruhlarda ishlaydilar.

"Sinkvinni yozish" texnikasi. Fransuz tilidan tarjima qilingan "cinquain" so'zi she'r, ma'lum qoidalar asosida yozilgan besh qatordan iborat mazmuni beradi.

Ushbu uslubiy texnikaning maqsadi nima? Sinkvinni tuzish o'quvchidan o'quv materialini va ma'lumotlarini qisqacha umumlashtirishni talab qiladi, bu esa unga har qanday vaziyatda fikr yuritish imkonini beradi. Bu erkin ijodkorlikning bir shakli, ammo ma'lum qoidalarga muvofiq olib boriladi.

Shunday qilib, texnologiyani rivojlantirishning texnikasi va strategiyalaridan foydalanish tanqidiy fikrlash, siz o'quvchilarni turli xil ma'lumotlar bilan ishlash uchun turli xil manbalardan foydalanishingiz mumkin. Bolalar texnologik operatsiyalarni bajarishni o'rganadilar: ma'lumotni baholaydilar.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlashni istardimki, zamonaviy o'qituvchi o'z faoliyatida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanmasdan samarali ishlay olmaydi, ulardan foydalanish ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning o'quv yuklamasini kamaytirish va yanada samarali ishlashning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi, zamonaviy pedagogik texnologiyalar insonni tarbiyalash va o'z-o'zini tarbiyalashning asosiy motor mexanizmi sifatida motivatsiyaga olib keladigan juda ko'p imkoniyatlardir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tolipov O', Ro'ziyeva D Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent. 2016 yil.
2. Ishmuxamedov R.J. Innovasion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. T.: TDPU, 2004
3. Ochilova G.O., Musaxanova G.O. Pedagogik maxorat. Toshkent. TDIU, 2007 yil
4. www. Inter- pedagogika. ru.